

Tradycyjne i nowe źródła
do dziejów polskiej grupy
etnicznej w Kanadzie pod
koniec XX w.

Anna Reczyńska

POLSKA GRUPA ETNICZNA W KANADZIE 2021r.

Ludność Kanady: 36 328 475

Kanadyjczycy podający:

polskie pochodzenie jako pierwsze: **238 710**

polskie pochodzenie jako jedno z wielu: 744 110

łącznie: **982 815**

mieszkańcy Kanady o polskich korzeniach: **2,7%**

POLSKA GRUPA ETNICZNA W KANADZIE 2016r.

(Ludność Kanady: 35 151 728)

Kanadyjczycy podający:

polskie pochodzenie jako pierwsze: 264 415

polskie pochodzenie jako jedno z wielu: 842 170

łącznie: 1 106 585

mieszkańcy Kanady o polskich korzeniach: 3%

STRATY JĘZYKOWE

Kanadyjczycy deklarujący język polski jako ojczysty i podający jedynie polskie pochodzenie

- 2006 r.: **211 175**

(0,7% mieszkańców Kanady)

- 2011 r.: **191 645**

(0,6% mieszkańców Kanady)

- 2016 r.: **181 710**

(0,51% mieszkańców Kanady)

- 2021r.: **176 005** j. polski jako ojczysty

(0,48% mieszkańców Kanady)

238 710 polskie pochodzenie jako pierwsze

Periodyzacja emigracji polskiej na ziemie kanadyjskie

- Pierwsi Polacy:
  - André Loup w Quebecu od lat 80. XVII w.
  - Lojaliści: August Globesky, Karol Blaskowitz
  - 1812-1814: byli legioniści / jeńcy angielscy
  - Powstańcy listopadowi: Józef Smoleński, Aleksander Bednawski, Aleksander E. Kierzkowski, **Kazimierz Gzowski (1813- 1898)**
- Emigracja ekonomiczna do 1914r. ok. 60 tys. (Kaszubi, „Galicjanie”) i w latach 1920-1939 (ok. 45 tys.)
- Emigracja wojenna (ok. 800 osób) i dipisi (do 1952r.: ok. 55 tys.)
- Emigranci z lat 1955-1980: 55 tys. z Polski + 8 tys. z innych krajów
- **Emigranci z lat 1981- 1995: 115 tys.**
„solidarnościowa” / posolidarnościowa / posierpniowa
  - z europejskich obozów dla uchodźców, z USA, z Polski
  - **byli internowani, marynarze, łączenie rodzin**
- Od 1996r. : mniej niż 1000 rocznie

Źródła podstawowe

statystyki

archiwalia kanadyjskie

archiwalia placówek polskich

źródła polonijne

Pamiętniki, wspomnienia

Pasa (kanadyjska, polonijna)

National Archives and Library (Ottawa)

- Akta urzędów i instytucji kanadyjskich (Department of External Affairs, Department of Citizenship and Immigration, Canadian Security Intelligence Service- CSIS)
- Kolekcje organizacji polonijnych:
  - KPK (MG 28, V10)
  - Polish Alliance Press (MG 28, V 25)
  - depozyty prywatne np.:
  - Adama Żurowskiego (MG 31, D 233)
  - **Benedykta Heydenkorna (MG 31, D 237)**
- ograniczenia

Materiały MG 31, D 237

- KPK z lat 1980-1991
- Polska Rada Narodowa (Kanada)
- Skarb Narodowy
- Pomoc dla Polski
- Biuro Informacyjne Solidarności w Kanadzie
- Korespondencja (między innymi: Bromke, Brzeziński, Ciołkosz, Giedroyć, senator Haidasz, Miłosz, kardynał Rubin, bp. Wesoły)
- Wycinki prasowe, notatki
- KG w Montrealu (1931-41)

KRONIKA

Konsulatu Generalnego PRL

w Toronto

26 stycznia 1979r.

Uroczysta akademicka w Konsulacie dla pracowników polskich placówek w Toronto z okazji 30-lecia Jednoczenia polskiego ruchu robotniczego, połączone z pokazem filmu fabularnego "Akcja pod arsemalem".

27 maja 1979r.

Wywiad Konsula Generalnego T. Janickiego w "Toronto Star"

1 czerwca 1979r.

Wyjazd partyjny pracowników polskich placówek w Toronto - promiadałowanie ogrodu na terenie Konsulatu.

17 września 1979r.

Demonstracja przed gmachem Konsulatu Generalnego PRL
w Toronto (40-lecie wstąpienia wojsk ZSRR do Polski).

Polonijna demonstracja

Również największa gazeta etniczna
"Corriere Canadese" poinformowała o proteście.

Kronika Konsulatu Generalnego w Toronto

1980r.

Kronika Konsulatu Generalnego w Toronto

11 stycznia 1980r.

Spotkanie Noworoczne z aktywem polonijnym w Konsulacie Generalnym PRL w Toronto.

4 marca 1980r.

Zebranie sprawozdawczo-wyborcze POP PZPR przy Kons. Gen. PRL w Toronto.

7 marca 1980r.

Wyjeżdża pani do Ottawy na zaproszenie matronki Ambasadora S. Pawlaka z okazji Dnia Kobiet.

13 marca 1980r.

Spotkanie-narada z przedst. polonijnych biur podróży, agencji "Orbis", PLL "LOT-u" i PLO z terenów Toronto, Ottawy i Winnipegu w związku z objęciem funkcji przedstawiciela "Orbisu" na USA i Kanadzie, dyr. Podko.

22 marca 1980r.

Bankiet Polonijny zorganizowany przez Canadian-Polish
Charity Institute ku czci poety polonijnego Stanisława
Januszko z udziałem Konsula M. Wójcicka i matronką.

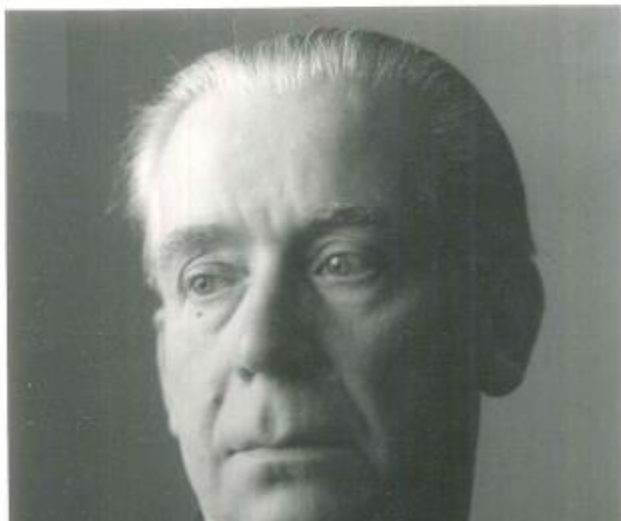
POLONIA KANADYJSKA POECIE STANISŁAWOWI JANUSZKO

Canadian - Polish Charity Institute

25 Middleton St. Toronto, Ontario M6K 1P8 Tel.: [416] 536-5619

Zaprasza uprzejmie wszystkich "Ludzi Dobrej Woli" na

WIELKI BANKIET POLONIJNY

JANUSZKO

KARNAWAŁ

Drży podłoga, drgają ściany.
Dzwoni kryształ w żyrandolach.
Polonusy idą w tany.
Hulaj dusza! hejże! hola!

Raz od siebie — raz do siebie,
A z przytupem, a z przykłękami!
— "Dobrze będzie nam, jak w niebie!
Oczarujesz mnie swym wdziękiem!"

Po szlagońsku — szumnie, tłumnie,
Idą w skoczne tany pary.
Raz w kółeczku, raz w kolumnie,
Tańczą "damy i huzary".

Od podskoków zamęt w głowie: —
Polka, tango, samba, rumba,
Wiec panowie — cvk! Na zdrowie!

1980r.

11 stycznia 1980r.

Spotkanie Noworoczne z aktywnym polonijnym w.
-generalnym PRL w Toronto.

Kronika Konsulatu Generalnego w Toronto

27 sierpnia 1980 r.

Demonstracja progiej emigracji przed Konsulatem PRL
w Toronto w związku z wydarzeniami strajkowymi na Wybrzeżu.

14 września 1981 r.

Demonstracja przed Konsulatem zorganizowana
przez progiej ugrupowania polonijne w związku
z 42- rocznicą wkroczenia Związku Radzieckiego
do Polski. W demonstracji wzięto udział około
150 osób w tym m. in. delegacje Czechosłowacji,
Węgier i Ukrainy.

8-9 października 1981.

Deruzja z placówki Instytutu Kruczek - Ostaszewicz i
Marka Ostaszewicza.

11 grudnia 1981 r.

Spotkanie - lunch swięteczny z premierem H. Davis'em
i członkami gabinetu rządu prowincji Ont. zainicjowane
i wydane w imieniu Korpusu Konsularnego przez
Konsula Generalnego - T. Janickiego.

13 grudnia 1981r.

Antykrajowa demonstracja przed Konsulatem w związku z ogłoszeniem stanu wojennego w Polsce. W demonstracji udział wzięło ponad 2.000 osób.

13 grudnia 1981r.

Wprowadzenie w Konsulacie 24-godzinnych dyżurów pracowników meneltonyżnych w związku z ogłoszeniem stanu wojennego w Polsce.

16 grudnia 1981r.

Antykrajowe demonstracje przed City Hall, organizowana przez KPK i Kanadyjskie Związki Zawodowe. Ponad 2.000 uczestników w tym m. innymi przewodniczący kanadyjskich Związków. Zaw. Dennis Mc Dermott, przewodniczący NDP Ed Broadbent, minister rzędu federalnego Paul Cosgrove, senator Stanley Haidasz.

13 stycznia 1982r.

Antykrajowa demonstracja przed Konsulatem z udziałem ok. 200 osób, zorganizowana przez „Polish Canadian Action Group”.

16 stycznia 1982r.

Antypolska, wienopoddana demonstracja przed Konsulatem Generalnym USA w Toronto, zorganizowana przez reakcyjną Polonię skupioną wokół „Polish Canadian Action Group”. Wzruszenie przez demonstrantów Konsulowi USA kamiennej deklaracji, popierającej stanowisko prezydenta Regana w sprawie sankcji ekonomicznych wobec Polski.

W demonstracji wzięło udział około 400 osób.

31 sierpnia 1982r

Antykrajowa demonstracja przed ratuszem torontonskim z okazji 2-giej rocznicy powstania "Solidarności" zorganizowana przez Kongres Polonii Kanadyjskiej, okręg Toronto "Polish Canadian Action Group", Stowarzyszenie Polskich Kombatantów oraz organizacje weterańskie, w której udział wzięło ponad 2.000 osób. Poza przywódcami prawicowych organizacji polonijnych i szefami organizacji etnicznych uczestniczyli również następujący politycy i działacze Kanadyjscy:

Ed Broadbent - przywódca NDP, Dennis McDermott -
prezes Canadian Labour Congress, R. de Corneille -
poseł do parlamentu federalnego, Steve Pappas -
poseł do parlamentu federalnego, Stanley Haidasz -
senator w parlamencie federalnym, Ad Kolijn - poseł
do parlamentu prowincjonalnego, Art Eggleton -
burmistrz Toronto, Tony Ruprecht - poseł do
parlamentu prowincjonalnego, Cliff Bilkey - prezes
Ontario Federation of Labour, Trevor Barthom -
przewodniczący Torontonskiego oddziału "Amnesty
International", przywódcy polonijni oraz większość
z wymienionych wyżej osób wystąpiła z prośbami
potępiającymi stan wojenny w Polsce oraz politykę PRL.

O demonstracji przed
ratuszem w Toronto
31 .08.1982r.

- 2 tys. uczestników
- udział polityków

Kronika Konsulatu Generalnego

Polish-Canadian Action Group / Solidarność i Niepodległość

Samochód informacyjny PCAG

P-CAG

"JASTRZĄB" - TURK PODBIEKŁ
Demonstracja w 1981 roku.

Słowo Wstępne

Oddajemy w ręce państwa wybór dokumentów organizacji Solidarność i Niepodległość, znanej bardziej pod jej angielską nazwą Polish Canadian Action Group. Mamy nadzieję, że nie będzie to tylko pamiątka z zamkniętych już czasów, ale również okazja do poznania PCAG "od kuchni" i lepszego zrozumienia jej fenomenu.

Gromadzenie dokumentacji PCAG oraz dokonanie wyboru dokumentów nie było łatwym zadaniem. Z wyjątkiem pierwszego, pionierskiego okresu, PCAG nie protokołowała swych zebrań. Kierowano się zarówno względami bezpieczeństwa jak również tym, że nikogo nie trzeba było zobowiązywać na piśmie do wykonywania zadań. Dokumenty znajdowały się w różnych rękach i trzeba je było wszystkie zgromadzić i posegregować. Powstała z tego dokumentacja licząca ponad 20 segregatorów i albumów ze zdjęciami, wycinkami, ulotkami, w porządku chronologicznym a także tematycznym. PCAG nie prowadziła dokumentacji zdjęciowej czy filmowej. Zdjęcia pochodziły z prywatnych kolekcji i trzeba je było skopiować. Zachowało się jednak sporo artykułów o PCAG, głównie, ale nie tylko z ECHA, a przede wszystkim Pigułki -kolumny informacyjne redagowane przez Annę i Stanisława Dubiskich. Dzięki dbałości Mirka Stefańskiego przetrwały pierwsze dokumenty założycielskie, które znalazły się w tym opracowaniu.

W naszej korespondencji ze wspieranymi organizacjami podziemnymi i emigracyjnymi znalazło się setki ulotek i biuletynów. Także biuletyny Pomostu, Kontaktu, Poglądu i wielu innych. Sporo też takich materiałów było w posiadaniu pisma ECHO. Powstała więc inicjatywa, by te ogólnosolidarnościowe materiały zabezpieczyć w intencji przekazania ich placówce lub placówkom naukowym specjalizującym się w tym okresie. Zebrano się tego kilka pudeł.

Po wstępnej selekcji archiwalnej planowaliśmy wydanie książki. Tak przynajmniej wynika z Raportu o stanie przygotowań. Wymagało to jednak uzyskania niemałego "grantu" i osoby dysponującej czasem, oraz pewnym dystansem do naszej grupy, pozwalającym na jej obiektywną ocenę. Ostatecznie stanęło, że dokonamy własnymi siłami wyboru dokumentów, pozostawiając fundusz na stypendium dla zainteresowanego magistranta lub doktoranta badacza polskiej historii współczesnej.

Ostatecznego wyboru do tej publikacji dokonał jeden z byłych członków naszego zarządu Jerzy Stróżyk. Wybór ten reprezentuje zaledwie część naszej działalności. Z braku miejsca, w niektórych przypadkach dokumenty sygnalizują zaledwie naszą współpracę i działalność w instytucjach i organizacjami na emigracji jak KPK, CSSO, Rada Narodowa, Black Ribbon Day, Canadian Coalition for Peace T. Strength, Rada Polonii Świata. Sama CSSO- Światowe zrzeszenie organizacji popierających Solidarność czeka na swojego kronikarza i historyka. Wielu więc z nas może być niezadowolona z niedostatecznej reprezentacji wszystkich wątków naszej działalności, mimo iż staraliśmy się zrekonstruować wszystkie jej dziedziny. Jest to problem każdego wyboru.

Wybór ten jednak daje pewne wyobrażenie o rozmachu, zakresie i kierunku oraz dylematach i koncepcji tej organizacji, oraz o klimacie i działaniach środowiska polskiego w Kanadzie w tym historycznym czasie. Dla wielu, którzy znali PCAG tylko z burzliwych demonstracji może być zaskoczeniem obfitości tematów

Opracowanie to zostało wysłane
do ok. 30 polityków kanadyjskich

CRISIS IN POLAND

Situation Update

ATTENTION:
CONTENT OF THIS VERY INTERESTING EDITORIAL CAN
BE FOUND IN P.C.A.G. ARCHIVE

UWAGA

P-CAG : członkowie uważali, że pomagając
Polsce bronią też Kanady

- demonstracje, msze za ojczyznę,
happeningi
- zbiórki, apele, listy
- kontakty z mediami, politykami
- analizy spraw polskich
- współpraca z organizacjami polonijnymi
i innymi grupami etnicznymi
- działalność kulturalna
- aktywizacja grupy polskiej, sympatia i
wsparcie Kanadyjczyków

POLISH CANADIAN ACTION GROUP

MEMBER OF THE CANADIAN POLISH CONGRESS
P.O. BOX 55, STATION 'V', TORONTO, ONTARIO
M6R 3A4

Toronto, March 1981

STATUTE

POLISH CANADIAN ACTION GROUP

OUR AIM:

What binds us together is pride in our heritage and concern for the land where it originates—Poland. We undertake to do all in our power to help Poland achieve

DEMOCRACY AND INDEPENDENCE

We express our solidarity with the people of Poland in their struggle for human and civil rights. We support all movements in Poland whose aim is the democratisation of society and an increase in its political awareness—a process which constitutes the groundwork necessary for the achievement of eventual independence.

Our immediate aim in Canada will be to educate politicians, opinion-leaders and the public in general regarding the true situation in Poland, and to solicit their help for our cause. By our activities we shall aim to convince Canadian society that the emergence of a free Poland is in Canada's best interest and indeed in the interest of the entire free world.

OUR METHODS:

The Polish-Canadian Action Group is a member of the Canadian Polish Congress. We are prepared to co-operate with the Congress and with all member organisations who oppose foreign domination in Poland.

Individually, and as a group, we will undertake the following actions:

POLISH CANADIAN ACTION GROUP

MEMBER OF THE CANADIAN POLISH CONGRESS
P.O. BOX 55, STATION 'V', TORONTO, ONTARIO
M6R 3A4

Polish Canadian Action Group - polska Grupa Solidarność i Niepodległość, powstała w sierpniu 1980 r., inspirowana przez narodziny Solidarność, i. Pierwsza demonstracja miała miejsce 17 września tegoż roku /kopia zdjęcia z prasy kanadyjskiej w załączeniu/.
Działalność nasza we współpracy z Kongresem Polonii Kanadyjskiej obejmowała:

1. Organizowanie:
  - a/ 58 demonstracji i pikiet przeważnie przed konsulatem PRL;
  - b/ spotkań z przedstawicielami opozycji w Kraju;
  - c/ od stycznia 1985 r. comiesięcznych Mszy św. za Ojczyznę, po których odbywają się spotkania;
  - d/ różnych imprez patriotyczno-kulturalnych;
  - e/ kwest celem zdobycia pieniędzy na pomoc opozycji w Polsce /dotychczas wydatkowaliśmy ponad \$ 50,000/;
2. Wysyłanie do rządu Kanady memorandumów, petycji i protestów, najczęściej popartych dużą ilością podpisów.
3. Zarząd jak również członkowie utrzymują kontakty z posłami federalnymi i prowincjonalnymi, radnymi miasta oraz przedstawicielami innymi szczebli władzy, starając się mieć wpływ na formowanie opinii i decyzji dotyczących Polski.
4. W dniu wyborów uruchomiliśmy przed konsulatem w Toronto punkt informacyjny. Efekt - najlepszy procentowy wynik głosów na kandydatów Komitetu Obywatelskiego "Solidarność" ze wszystkich lokali wyborczych poza granicami Polski.

Toronto 11.10.1989

Z. Rozwadowska
Z. ROZWADOWSKA
Sekretarz

Nr. telefonów do ewentualnych kontaktów:
Prezes - GRAŻYNA FARMUS /416/ 747-6034
Sekretarz: ZOFIA ROZWADOWSKA /416/ 532-3890

P-CAG

TRUDEAU SAID YESTERDAY:
"MARTIAL LAW ... IS NOT BAD."

AND

JALTA HAS BEEN RESPECTED
IN THE CASE OF BUDAPEST
AND IN THE CASE OF POLAND NOW.

We shall protest !!!

Korespondencja z politykami i prasą

Ottawa Report

Jesse Flis, M.P.
Parkdale-High Park

CANADA PROVIDES ADDITIONAL \$200,000 HUMANITARIAN RELIEF TO POLAND

OTTAWA - February 1, 1983.

I am very pleased to announce
providing \$200,000 in response

HOUSE OF COMMONS
CANADA

HOUSE OF COMMONS
CANADA

Patrick Boyer, M.P.
Etobicoke - Lakeshore

February 7, 1990

MICHAEL H. WILSON, P.C., M.P.
Etobicoke Centre
Room 774 Confederation Building
House of Commons
Ottawa, Ontario
K1A 0A6
(613) 995-7398

February 15, 1983

HOUSE OF COMMONS
OTTAWA, ONTARIO
K1A 0A6
(613) 992-5036

CONSTITUENCY OFFICE
434 ROYAL YORK ROAD
ETOBICOKE, ONTARIO
M8Y 2R9
(416) 255-0151

Miss Grazyna Farmus
Editor-in-Chief
Echo Weekly Newsmagazine
51A Thistle Down Blvd.
Rexdale, Ontario
M9V 4A6

Dear Grazyna:

It was good being with you at St. Theresa's Parish Hall for the
public meeting about Canada-Poland relations and I very much appreciate

Mr. Les W. Prusinski
Managing Committee
Polish Canadian Action Group
P.O. Box 55
Station V
Toronto, Ontario
M6R 3A4

BIULETYN INFORMACYJNY

GRUPY SOLIDARNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ

POLISH CANADIAN ACTION GROUP

NR. 1

TORONTO

SIERPIEŃ 1982

NASZ BIULETYN

Na kolejnym zebraniu grupy "Solidarność i Niepodległość" (Polish-Canadian Action Group), na początku lipca 1982 r., miała miejsce dyskusja na temat informacji wewnętrzgrupowej. Niniejszy biuletyn, jak można się domyślać, jest rezultatem lipcowego spotkania.

Mamy nadzieję, że biuletyn stanie się płaszczyzną wymiany myśli i poglądów interesujących nas wszystkich, głównie związanych z grupą, Polonią oraz wydarzeniami w Polsce.

Nie mamy zamiaru dostarczać bieżącej informacji o Solidarności i rozwoju wypadków w kraju, gdyż robią to dzienniki oraz będzie to robił centralnie wydawany biuletyn Solidarności w Paryżu oraz miesięcznik "Kontakt" redagowany przez M. Chojeckiego.

Zapraszamy wszystkich chętnych członków i sympatyków grupy do wychycenia za pióro i przelania swoich myśli na papier. Tematów nie brakuje: wrześniowe wybory zarządu, prezesa i sekretarza grupy, program działalności na przyszły rok, oceny i krytyki dotychczasowej działalności. Każdy temat jest dobry, o ile tekst jest interesujący i wiąże się z programem działalności organizacji.

JAK PRACUJE GRUPA

Grupa "Solidarność i Niepodległość" lub Polish-Canadian Action Group jest zorganizowana w siedmiu niezależnych, specjalistycznych podgrupach działania, których działalność jest koordynowana przez zarząd grupy. To, co jest wykonywane w podgrupie, zależy głównie od inicjatywy jej członków. Ważniejsze akcje są zatwierdzane przez zarząd.

PODGRUPA POLITYCZNA nawiązuje i utrzymuje kontakty z politykami kanadyjskimi, dostarcza i otrzymuje informacje od rządu federalnego i prowincjonalnego, angażuje grupę w akcje polityczne (na przykład wybory). Jest to grupa bardzo nieliczna, a do jej działania potrzebni są ludzie z doskonałą znajomością języka angielskiego i zdolnościami do nawiązywania kontaktów personalnych.

PODGRUPA DEMONSTRACYJNA jest najbardziej liczna i widoczna w grupie. W jej ramach powstają pomysły i są organizowane akcje demonstracyjne. Jest ona również odpowiedzialna za wcześniejsze informowanie środków masowego przekazu i organizowanie reklamy dla planowanych akcji.

PODGRUPA PRASY ANGLOSASKIEJ zajmuje się pisaniem i publikowaniem listów i artykułów w sprawie Polski w głównych gazetach kanadyjskich, prostowaniem fałszywych informacji na temat Polski często pochodzących z komunistycznych agencji prasowych.

PODGRUPA PRASY POLONIJNEJ zajmuje się pisaniem do gazet "polsko-języcznych" w Kanadzie. Prowadzi ona również informację dla Poloni o działalności grupy.

„Biuletyn Informacyjny” nr.2. (wrzesień 1982)

• 4 •

Wybory za pasem

Wrzesień miał być miesiącem wyborów w PCAG. W nawale spraw krajowych, zarząd nie ustalił dotąd szczegółowego ich terminu. Proponujemy zorganizowanie ich w pierwszych dniach października, poprzedzając je zebraniem podgrup, podsumowującym blaski i cienie ich dowodów, niespełnione nadzieje i grzechy powszednie. Wskazaniem jest przedyskutowanie regulaminu, by na zebraniu sporów pospolitych nie toczyło, które zwykle z braku znajomości tegoż wynikają. Zastanówmy się nad naszymi zdolnościami organizacyjnymi, energia, ilość czasu, pomysłowość i rzetelność. Wybierając nowy zarząd musimy pamiętać, że zgodnie z regulaminem grupy jest on odpowiedzialny za jej funkcjonowanie. Wybierając prezesa i sekretarza musimy go akceptować wraz z programem działania. Osoby, które chcą kandydować na te funkcje muszą przedstawić na zebraniu wyborczym swą koncepcję i program działania grupy. Aby mogły uzyskać poparcie muszą swą działalność w grupie uwierzytelnić swe zdolności organizatorskie. Ze względu na reprezentacyjny charakter funkcji, wskazane jest by prezes władał biegle językiem angielskim. Grupa działa sprawnie dzięki aktywności wąskiego kręgu osób. Oby było lepiej.

Redakcja

STABAT MATER

Pod tym krzyżem gdzie rozdarta
umierała w nocy Polska
w lodach Wisły w śniegu grudnia
stała Matka Częstochowska

W tłumie matek popychana
osiwiała ledwie żywa
pod tą bramą pod tym krzyżem
stała Matka Bolesciwa

Okutana szatą z lodu
poczerniała i milcząca
solidarnie z ludem swoim
trwała Matka bolejąca

PIGUŁKI PCAG

CO TO JEST PCAG? W niepamiętnych czasach, na początku swego istnienia, PIGUŁKI opublikowany statut PCAG i rozpoczęły druk KRÓTKIEGO KURSU HISTORII PCAG. Ponieważ ostatnio otrzymaliśmy sporo zapytań o cele i zadania Grupy, doszliśmy do wniosku, że tylko najstarsi Czytelnicy wiedzą coś niecoś o PCAG, natomiast nowym trzeba wyjaśnić wszystko od początku. A więc, jeżeli nie znacie, to przeczytajcie, a jak znacie, to też przeczytajcie. Oficjalna nazwa grupy brzmi "SOLIDARNOŚĆ i NIEPODLEGŁOŚĆ". Jak to często bywa w życiu nazwa ta nie przyjęła się, natomiast nazwa POLISH CANADIAN ACTION GROUP, PCAG, która miała być właściwie używana tylko w kontaktach pozapolonijnych jest obecnie bardziej popularna.

NASZ CEL:

Dumni ze swego dziedzictwa i zaniepokojeni losem naszego ojczystego kraju postanawiamy zrobić wszystko, co w naszej mocy, aby pomóc Polsce odzyskać DEMOKRACJĘ i NIEPODLEGŁOŚĆ. Solidaryzujemy się z narodem w kraju w jego walce o prawa człowieka i obywatela. Będziemy popierać wszystkie działania w Polsce, które posze-

i szukania dostępu do innych środków masowego przekazu; b) nawiązywania kontaktów osobistych z politykami, dziennikarzami itp.; c) wywierania wpływu na partie polityczne w Kanadzie zgodnie z naszymi zamierzeniami; d) poszukiwania współpracy z innymi grupami etnicznymi, szczególnie pochodzącymi z krajów o podobnej sytuacji politycznej; e) inicjowania i popierania wszystkich innych akcji, które uznamy za potrzebne dla osiągnięcia naszych celów, jak długo nie naruszają one zasad etycznych.

Przypominamy, że PCAG jest członkiem KPK. Zapisz się więc do PCAG, a włączysz się w pracę dla wspólnego dobra całej Polonii!

Zatelefonuj do PIGULEK, a przyślemy Ci deklarację członkowską.

PRZYPOMINAMY, że msza św. za Ojczyznę odbędzie się w tym miesiącu 11 grudnia. Po mszy - spotkanie z Romualdem Szermietiewem, znanym działaczem niepodległościowym. DEMONSTRACJA w rocznicę ogłoszenia stanu wojennego - 13 grudnia, godz. 7:30.

14. XII. 88

Redagują z ramienia Polish Canadian Action Group, Anna i Stanisław Dubisky, tel. 925-8128. P.O.Box 55, Station "V", Toronto M6R 3A4.

P-CAG

ROZRUCHY PRZED AMBASADĄ ZSRR W OTTAWIE. Wczoraj w późnych godzinach wieczornych Ambasada ZSRR w Ottawie ogłosiła, że w dniu dzisiejszym planuje rozpoczęcie wydawania wiz imigracyjnych do ZSRR dla obywateli kanadyjskich. Wkrótce po tym oświadczeniu przed budynkiem Ambasady zgromadził się tłum, liczący około 2000 osób.

W pewnym momencie wybuchła bójka, w której poturbowani zostali byli premier Kanady i znany ze swych demokratycznych wystąpień profeso Świadkowie zajęcia podają, że profesor zwrócił byłemu premierowi uwagę słowami "Pan tu nie stał", gdy ten z gromadką swych dzieci przepychał się do wejścia. Zaczepiony odpowiedział: "Pan nie wie kto ja jestem!"

Po tych słowach wywiązała się ogólna bójka, w wyniku której przewieziono do szpitala kilkanaście osób. Rozruchy udało się opanować dopiero rano, gdy z budynku Ambasady zapowiedziano przez megafon rozpoczęcie urzędowania. Przyjmowanie chętnych na wyjazd trwało cały dzień. Po skończeniu urzędowania rzecz-

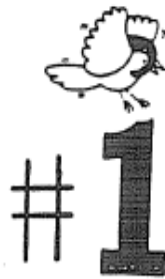
INTERNOWANIE DZIAŁACZY POLONIJNYCH. Członkowie zarządów i prezesi wielu organizacji polonijnych, takich jak Kongres Polonii Kanadyjskiej, ZHP, PCAG, Związek Weteranów, Związek Polaków w Kanadzie, Koła Polek i innych zostali ubiegłej nocy aresztowani i wywiezieni do pensjonatu Minaki Lodge położonego w północno-zachodnim Ontario. Prokurator Generalny stwierdził, że w stosunku do wyżej wymienionych osób nie wydano nakazów aresztowania, ale że osoby te zostały dla ich bezpieczeństwa, odizolowane. Internowani działacze, nie mając nic innego do roboty, przedyskutowali dzielące ich różnice poglądów i ustalili wspólną platformę działania, która zostanie ogłoszona, a co ważniejsze wcielona w życie, natychmiast po ich zwolnieniu.

8. IV. 87

Redagują z ramienia Polish Canadian Action Group, Anna i Stanisław Dubisky, tel. 925-8128. Oczekujemy telefonów od

Humor

KWIATEK

TORONTO

1 KWIECIEŃ 1985

NASTĘPNY PERFIDNY ATAK KOMUNY!

W związku z pogłębiającym się kryzysem ekonomicznym w Polsce Czerwony podjął kolejną podstępą akcją sabotażową. Ekipa rządowa PRL podjęła decyzję o całkowitym obciążeniu pomocy finansowej dla swoich agentów w Kanadzie.

Według wypowiedzi rzecznika rządu J. Urbana: "pełne koszty ich utrzymania powinny obciążyć wrogie man siły imperialistyczne, które same są przyczyną, że musimy naszych ludzi kierować do tych krajów i do tak niewdzięcznej pracy. Utrzymanie jednego agenta kosztuje wiele tysięcy dolarów. Czas z tym skończyć, niech oni teraz płacą".

Nowe koncepcje ekonomiczne przyjmują, że agenci, zatrudnieni przecież na różnych stanowiskach pracy, mogą utrzymać się sami, to jest z pensji płaconych im przez firmy kanadyjskie.

"Nasi agenci zawsze dobrze współpracowali z Handlem Zagranicznym i mamy nadzieję, że obecna sytuacja zaowocuje dużym wzrostem nowych biznesów w Kanadzie" - zakończył J. Urban swoje wystąpienie.

Super władca Zawisza Bury wygłasza poemat na cześć Patriotycznego Centrum Aromatu Gorzelnianego (PCAG). Patrz str. 2 "Kącik Poetycki".

Radio "Sygnały" informuje, że sytuację chwilowego impasu mógłby uratować kongres gdyby wynajął taśmę z przenówieniem Dyrektora Radia z którego wynika, że Mickiewicz miał rację twierdząc "cicho wszędzie, głucho wszędzie..." i co to będzie, gdy Centrum się zamali?

Sygnalizujemy również, że "Sygnały" nadal podtrzymują tezę, że "miłość bliźniego została wynaleziona przez niedorajdów politycznych pucybutów". W związku z tym nie mają zamiaru nikogo pokochać.

W nasze wadecum - stwierdza spiker radia - wbudowane jest motto: "nie bierzmy sobie..."

PRZEYSZŁOŚĆ POLONII (Nasi Milusińscy)

Oczywiście się Ważne Zebranie najliczniejszej i najaktywniejszej organizacji polonijnej połączone z wyborami. Rzesze członków w liczbie 26 (wliczając w to małżonków ślubnych i nieslubnych pięci obojga jeszcze wytrzymujących z wyżej wymienionymi) zgromadzone w Domu Miejscowej Kultury Etnicznej wybrały nowego prezesa, którym został prezes dotychczasowy. Zgodnie z krajowym obyczajem nie utrudniano wyborcom życia i szarpania się z decyzją, kogo wybrać - kandydat był tylko jeden i tylko jego słusznie wybrano!

Po wyborach zwołane zostało posiedzenie Biura Politycznego, które specjalny wysłannik Kwiatka w całości słyszał i oglądał, wieszając w charakterze gobelinu "Kwiaty Polskie" na ścianie sali posiedzeń. Najwięcej uwagi poświęcono sprawie rozpowszechniania wiadomości o Patriotycznym Centrum Aromatu Gorzelnianego. Prezes Centrum nie ukrywał swego rozgoryczenia. Aż zaschło mu w gardle od krzyku i musiał je regularnie nawilżać zapasami wody ognistej z prywatnego, dyplomatycznego importu. Poprawiając zwieszający się na wytarte z potu czoło dyktatorski lok, stwierdził, że będzie pociągał do odpowiedzialności za tę armatę. "Powiedz szczerze, sprawa po prostu śmierdzi" - odezwał się głos z sali. "Ja przepraszam, dla mnie to po prostu pachnie kwiatkami" - wdzięcznie

The Globe and Mail

CANADA'S NATIONAL NEWSPAPER

TUESDAY, JULY 27, 1982

Letters to the editor

Poland

The article, *Security Still Heavy in Poland* (July 23), reminds us once again of the merits and popularity of the socialist way of life: "Dozens of police vehicles, including at least one water cannon, were parked in the streets after a military parade in Victory Square celebrated the 38th anniversary of the proclamation of Communist rule."

Some celebration.

ees. This gesture, in accordance with the intention of the junta, has been received by some in the West as an indication of progress toward normalization. The regime's action is intended to provide evidence of good-will and to counter arguments justifying the maintenance of economic sanctions against Poland and the Soviet Union.

We wish to remind public opinion that this latest gesture should not be given any more credibility than is

tution of the Polish Peoples Republic, the Helsinki Final Act and the 1980 Gdansk agreements which gave birth to Solidarity.

It is important to understand that promises and commitments to liberalization made by Communist rulers will never be kept without the existence of free expression of public opinion and authentic social control of government action.

A. Kossowski
Marek Celinski
Grazyna Farmus
Polish Canadian Action Group
Toronto

Prisoner's tale of torture

A letter dated April 13, 1984, by Andrzej Slowik, chairman of Solidarnosc in Lodz region, was smuggled out of Barczewo prison. Andrzej and other Solidarity leaders are on hunger strike for political prisoner status.

He wrote: "I refuse to be force fed, so for the last three days I have been rendered helpless by first being handcuffed, and then my mouth is forced open with the use of torture, and lever. I am using the word torture literally, because after sitting me in a chair, they trample my toes and twist my arms and legs — often in opposite directions — so that those twisting my arms force me to straighten up and others, twisting my legs, make this impossible. Or they press my shins hard against the edge of the bed.

"At the same time, others will wrench my head and press hard on the jaw joint and a doctor or a nurse goes to work on my jaws with forceps. When I start to scream, the prongs of the forceps are inserted between my teeth and then they have me. All they have to do is insert the stomach tube and pour the gruel in. Usually, this will take five or six functionaries as well as a doctor and nurse."

Andrzej Slowik and others are imprisoned in a so-called *thermos fast* — a cell without a toilet and constructed with double walls, double doors, excellent soundproofing and security.

Recently published by Amnesty International, *Torture in the Eighties*, reports on tortures both in Italy and Poland. Alocci Frederico, an Amnesty worker

SOLIDARNOSĆ

Zygmunt Przetakiewicz

A report on the situation in Poland from P. Ruedas, a special representative of the UN secretary-general, only mentions a total of five killings since Dec. 13, 1981. But in fact, a list of 68 cases of people killed by the security forces for the same period is available from Solidarity.

The report was presented at the 40th session of the UN Commission on Human Rights in Geneva. The draft resolution sponsored by France, Germany, Italy, and Netherlands requested the secretary-general to further examine the human rights situation in Poland.

However, the draft was not put to the vote. A motion proposed by the Cuban delegation to postpone the vote until 1985 was adopted by 17 votes (including China, India, Jordan, Libya, Nicaragua, Syria, and of course the Soviet Union). Fourteen countries, including Canada, U.S.A., Spain, Britain, Japan, Uruguay and Argentina, voted against the postponement.

(Zygmunt came from Poland and set up the first Solidarity Information Offices in the U.S. and Canada.)

„The Sun”

Fasts unleash Soviet bear

The brutal and tyrannical nature of the Soviet empire is clearly demonstrated in a series of hunger strikes which have recently taken place.

The prominent Soviet dissident, Andrei Sakharov, began a hunger strike May 2 to press the authorities to allow his wife to travel to the West for treatment of her heart condition. His wife, Yelena Bonner, 61, is fasting too.

There have been hunger strikes in many Polish jails by Solidarity members demanding better prison conditions and political status.

A few months ago, 13 inmates of Strzelin prison demanded political-prisoner status in a joint letter to the prison governor. They also sought four hours of unsupervised visiting time a month and the removal of correspondence restrictions. They complained of poor medical care, inadequate facilities for personal hygiene and insufficient heating in cells.

Because their demands were not met, and because of increased harassment, they started a hunger strike.

After 54 days, they ended the protest in response to appeals from the Polish Episcopate and Solidarity's underground leadership. Reports since then have indicated there has been no improvement in conditions. Several prisoners were reported to have had kidney failure and damaged throats because of force-feeding.

One of them, Janusz Palubicki, Solidarity chairman for the Poznan region, was taken to the prison hospital in critical condition. He suffers from a heart condition. During the hunger strike he lost 20 kilograms (44 pounds).

For over two months a unequal battle has been waged in Barczewo prison. On one side are political prisoners A. Slowik, J. Kropiwnicki, P. Bednarz, W. Frasinuik, L. Moczulski, P. Kosmowski, T. Stanski, T. Szeremietew and E. Baluka, whose only defence

SOLIDARNOSĆ

Zygmunt Przetakiewicz

is mutual solidarity and individual strength of character.

On the other side, the prison staff, equipped with an assortment of regulatory punishments, weapons (from clubs to automatic pistols), and the quiet approval of the government, can operate with complete impunity.

In this battle repression has been used against the prisoners and visits by families and lawyers have been suspended. Nobody knows the prisoners' state of health after many weeks of fasting. It is only known that Piotr Bednarz stabbed himself in a suicide attempt.

What is happening to political prisoners in Poland is beginning to look like a plan of extermination. These are, after all, people who will shortly complete their sentences.

One day, a select cadre of the finest Solidarnosc activists will find themselves free. Each of them is already a legend and, at the same time, a charismatic leader — especially to the young. Such people on the loose are as dangerous to the Jaruzelski regime as time-bombs. To prevent this from happening, the government may attempt to finish them off physically and psychologically, to let them leave the prison-gates of Barczewo or Strzelin as human wrecks, incapable of working or acting.

In Toronto, Jaruzelski's representative consul, Bernard Trela, says the fast of three Poles outside Polish Peoples's Republic consulate will backfire.

Grazyna Trzesicka, 34, Zygmunt Augustyniak, 32, and Wladyslaw Sliwa, 29, have been on hunger strike for 10 days. They want to the regime to let their families in Poland join them in Canada.

They hope — and depend — on public and media support. A demonstration in support of their demands will be staged at 2603 Lake Shore Blvd. W. at 3 p.m. Sunday.

Note: The East European PC Association invites anyone interested to attend a meeting with MP John Gamble on June 4 at 7:30 p.m. at Latvian House, 491 College St.

(Zygmunt came from Poland and set up the first Solidarity Information Offices in the U.S. and Canada.)

MONSIGNOR FRANCIS J. PLUTA

17 Ben Machree Dr. Mississauga -- Ontario -- L5H 2S3
Phone (416) 278-8985

Dnia 3 sierpnia, 1983.

W Pan Lech Prusiński,
Prezes Polish-Canadian Action Group,
309 Kingsway # 203
Islington, Ontario
M9A 3V3

Wielce Gzciogodny i Drogi Panie Prezesie,

Proszę się nie gniewać, że dopiero dziś, po wielu miesiącach, piszę poniższe podziękowanie. Proszę mi również wierzyć, iż niebędzie się to z zaniebdania. Kilkakrotne moje wyjazdy poza prowincję, oraz poza Kanadę, liczne zastępstawa w pracy duszpasterskiej, oraz nieustannie wzrastająca ilość pracy i odpowiedzialności, powodują moje liczne zahamowania w wypełnieniu obowiązków natury prywatnej, osobistej.

Dawno już chciałem Panu, jako prezesowi, oraz wszystkim członkom P.C.A.G. najserdeczniej podziękować za przemiłe gesty uprzejmości i sentymentów, okazanych mi z okazji mojego 50-lecia święceń kapłańskich. Bardzo sobie to cenię, że Państwo byliście ze mną w tych chwilach pamięcią, sercem i modlitwą.

Znacie Państwo mój osobisty stosunek do całej Grupy, jako że nie odmiennie widzę w Niej, to znaczy w każdej i każdej z Was, Moi Kochani Państwo, spadkobierców i kontynuatorów myśli i czynów Emigracji Politycznej, a którymi są wolność i sprawiedliwość dla Polski, przywrócenie jej i umocnienie pozycji wyznaczonej Jej w Europie i w całym świecie, przez Historię i Opatrzność Boską. WY tę rolę musicie przejąć i ją prowadzić.

Nasze wspólne zrozumienie ideologiczne, mam nadzieję, zbliża nas osobiście, myślowo i uczuciowo, co ja sobie bardzo wysoko cenię. Tak też widzę WASZ udział w moich uroczystościach. Cenię je sobie bardzo wysoko, powtarzam, i jestem Państwu za tę łączność duchową bardzo wdzięczny.

Raz jeszcze serdecznie Bóg Zapłać.

Oddany całkowicie w Pani Jasnogórskiej,

Franciszek J. Pluta
Ks. Franciszek J. Pluta

delegat Rządu na Uchodźstwie ks. prałat Franciszek Pluta serdecznie pozdrawia delegatów.

Konferencje organizacji pro-solidarnościowych Materiały zjazdów w Calgary (1986r.) i Toronto (1987r.)

UDZIAŁ
P.C.A.G.
W
C.S.S.O.

Dokumenty z innych zjazdów C.S.S.O. odbytych w New York, Lund, Paryż, Caracas, Rhode Island, w których P.C.A.G. brało udział znajdują się w archiwum P.C.A.G.

Być może w
Muzeum „Solidarności”
w Gdańsku

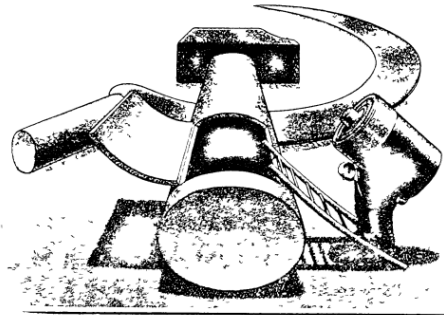
\$ 1

"Amerika" - str. 10

ECHO TYGODNIA

NIEZALEZNY MAGAZYN DLA KAZDEGO

Nr 226 Toronto 19 - 25 lutego 1987

MOSKIEWSKA ODWILŻ

Wtorek, 17 lutego W Moskwie poinformowano o zwolnieniu z więzienia w Kijowie człowieka działacza na rzecz praw człowieka w ZSSR dra Anatola Koriagina

Demaskował psychiatrów

W 1981 został on skazany na 7 lat obozu pracy przymusowej i 5 lat zesłań. Zajmował się dokumentowaniem przypadków wykorzystywania przez wła-

dze sowieckie psychiatrów w celu przesładowania politycznych. Rzecznik ministerstwa spraw zagranicznych Gennadij Gerasimow oskarżył 26 dec. że o złośliwym. Po tygodniu podał Radzie Najwyższej ZSSR w ubiegły piątek. Gerasimow oświadczył że władze zwolniły ostatnio około 150 osób i że sprawa działacza żydowskiego Josifa Bieguna jest obecnie rozpatrywana i prawdopodobnie zostanie załatwiona, jak to ujął Gerasimow, pozytywnie

ZNOWU PODROŻAŁO

2 lutego podrozali w PRL maszyny rolnicze

Tego samego dnia podrozala sol W sklepach brakuje makaronów, bo ponoc zastarzały się linie technologiczne

Podrozaly podroze samolotem Przelot z Warszawy do Nowego Jorku ma

INFILTRACJA

Poniedziałek, 16 lutego Przed sądem w Londynie rozpoczął się ważny proces polityczny, który może wskazać, jakie są metody infiltracji Zachodu przez sowieckie komórki dezinformacji i propagandy, a przy okazji może też ujawnić, jak prasa, radio i telewizja w krajach komunistycznych korzystają z produktów przez siebie fałszywek

Grecka gazeta *Einos* oskarża brytyjskie pismo *The Economist* o zniesławienie i domaganie się przeprosin i odszkodowania Zamieszczony w 1982 roku na łamach *The Economist* artykuł wykazywał, że *Einos* powstała z inspiracji i z finansową pomocą Moskwy W związku z tym, pisał *Economist*, nie jest *Einos* reprezentantką wolnej zachodniej prasy, ale raczej wyrazą poglądy totalitarnej propagandy sowieckiej

Właściciel greckiego dziennika George Bobalos otrzymał mial na rozruszanie pisma 1,8 miliona dolarów sowieckich subsydjów Teraz twierdzi, że jest całkowicie niezależny i że nigdy nie kierował się w polityce redakcyjnej interesem obcego mocarstwa Ale trzeba powiedzieć, że bardzo wiele przemawia przeciwko temu i dotychczas oskarżeniu

Przed wszystkim porównano artykuł i komentarz ukazujących się na łamach *Prawdy*, *Izwestii*, *Nowych Czasów* czy przekazywanych przez urzędową agencję TASS, wskazuje na uderzające podobieństwo Najczęściej pismo *Einos* po prostu przedrukowywało materiały sowieckie, nawet nie troszcząc się o ich przereferowanie Co więcej, gazeta nie odnotowywała, że jest to przedruk, że są to sowieckie źródła Już to wskazuje na zamiar dezinformowania opinii publicznej

Następnie, publikując antyzachodnie wiadomości, gazeta *Einos* nie wspominała nigdy ani słowem, że według innych źródeł, zupełnie wiarygodnych fakty są inne Na przykład podano, że w pierwszym dniu inwazji na Grenadzie Amerykanie zabili dwa tysiące mieszkańców wyspy Wedle amerykańskich informacji, w całej akcji na Grenadzie śmierć poniosło łącznie 45 mieszkańców wyspy, 24 Kubanczyków i 18 Amerykanów Wiadomość o 2 tys. zabitych jest fałszywa i rozpowszechniała ją tylko prasa komunistyczna oraz gazety afrykańskie

WARSZAWSKA "DEMOKRATYZACJA"

Warszawski korespondent *New York Times'a* Michael T. Kaufman nadesłał korespondencje, która dziennik ten opublikował 12 lutego W tytule mowa jest o tym, że Warszawa uczy się nowych słów "demokratyzacja" i "opozycja" Oto obszerny fragment

W tych dniach "demokratyzacja" jest jednym z najczęściej pojawiających się słów w oświadczeniach polskiego rządu

W ciągu minionego roku rząd gen. Wojciecha Jaruzelskiego w coraz większym stopniu zezwalał na selektywną krytykę, a w niektórych przypadkach nawet do niej zachęcał Niektórym ludzom pozwalano na krzykowanie niektórych zjawisk, w niektórych miejscach

W ciągu minionych czterech miesięcy, od czasu amnestii dla więźniów politycznych, poszerzono możliwości krytycznych wystąpień Wśród nich to Książki podjęte ostatnio w Związku Sowieckim w kierunku bardziej otwartego społeczeństwa i na ogół szło dalej

Najnowszą instytucjonalną innowacją w Polsce jest, ciągle jeszcze mgliste określenie, 57-osobowa Rada Konsul-

tacyjna Rząd przedstawia ją jako grupę ludzi o zróżnicowanych opiniach, którzy mają debatować nad polityką rządu i udzielać nie wiążących rad

Poprzednio utworzono trybunał mający za zadanie ocenę zgodności ustawodawstwa z konstytucją Jeszcze wcześniej do Sejmu wprowadzono grupę działaczy bezpartyjnych, którzy od czasu do czasu atakują politykę rządu

Prawie na pewno następnym krokiem będzie stworzenie urzędu "ombudsmana", który, w teorii ma bronić obywateli przed nadużyciami władzy

Funkcjonariusze rządowi oraz ich obrońcy w państwowej i partyjnej prasie są wobec tych innowacji pełni entuzjazmu i przedstawiają je jako jakościowe przemiany demokratyczne, które poszerzą dyskusję i krytykę, a z czasem doprowadzą do przekształcenia procesu podejmowania decyzji

Tymczasem krytycy rządu, wśród nich wielu identyfikujących się z opozycją mającą oparcie w *Solidarności*, są co najmniej sceptyczni Wskazując z nich

Dokończenie str. 4

KONTROWERSJE**KRASNOARMIEJCY W KANADZIE**

Zagonieni W ferworze codziennych zmagani Czujemy się jednocześnie

Jako przyzyczne zwzki cen podano ostatnią dewaluację złotego w stosunku do dolara i rubla

Nie wsłuchujemy się tak, jak niegdys w Polsce do granic bólu w co drugie - przedzierające się przez jagost zagłuszaczki - słowo zachodniej radiostacji Słowo noszące w tamtym czasie moc przetrwania

I chociaż podzieleni jesteśmy na grupy etniczne i językowe Chociaż należymy do różnych partii politycznych Do różnych dzwista społeczności I każdy z nas dźwiga swój codzienny bagaż bytowych zmartwień Nie jesteśmy zagrzem EGZYSTENCJALNIE

Sytuacje na zewnątrz nas kontrolujemy biernie Czytając gazetę lokalną i ogólnokanadyjską lub włączając się na CBC News I jeśli zdajemy sobie sprawę ze straconości politycznej mediów - naszymy co najwyższej kolejną poprawkę na

Z takiego stanu wrywają nas dopiero wydarzenia nadzwyczajne Raz będzie to masakra pasczerzy w zestrzelonym przez sowiecką armię samolocie koreańskich linii lotniczych Kiedy indziej tragedia Challenger'a Albo inwazja Afganistanu Ale i wtedy jeszcze nasza egzystencja nie wydaje nam się być bezpośrednio zagrożona Przecież to właśnie całe nasze doswiadczenie życiowe uczy nas, że umierają zawsze inni Ale nie my

I oto spada na nas Armia Czerwona Na ekranach telewizorów pojawia się tłum sowieckich mundurów W gazetach zdjęcia Nie ważne jest, że śpiewają Dośięgli nas tutaj Wydajemy się być bezbroni

Instynkt samozachowawczy zaczął szukać wytłumaczenia, aby psychicznie przetrwać Szukamy w pamięci Pojawiają się znaki zapytania, wątpliwości Czy dostatecznie silnie akcentowaliśmy społeczeństwu kanadyjskiemu sowieckie niebezpieczeństwo? Czy usłowoaliśmy przez parlamentarnych przedstawicieli uwrzawiac rząd na niebezpieczeństwo sojetyzacji świata? Czy akcentowaliśmy środowiskom opiniotwórczym wartości wolności TUTAJ i niedzę zniewołenia TAM Czy wreszcie przygotowaliśmy takie "michanizmy" wczesnego ostrzegania" w Kongresie Polonii Kanadyjskiej, aby organizacja ta,

ECHO

NIEZALEŻNY TYGODNIK POLSKI

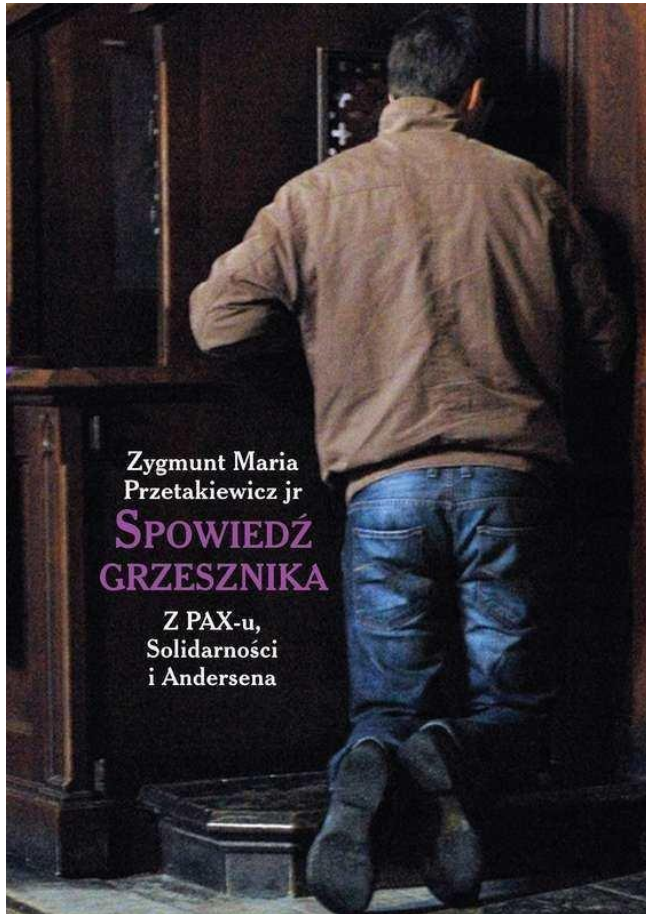
Numer 83 • 1 czerwca 1989

Cena \$ 1.25

nie śpij
bo cię
przegłosują

Warszawski Komitet Obywatelski

LTW: Łomianki 2016

Zygmunt Maria Przetakiewicz

- syn bliskiego współpracownika PAX-u
- Samozwańczy przedstawiciel NSZZ "Solidarność" w USA
- Szef Biura Informacyjnego Solidarności w Toronto
- Konflikt z CCF, KPK i Biurem w Brukseli
- Następca (1984-1989) Wojciech Gilewski przekazał materiały do
- Connecticut State University

INFORMACJA

\$1

NR 2

GRUPA DZIAŁANIA NA RZECZ NSZZ

SOLIDARNOŚĆ

MONTREAL

21 kwiecień 1982

SPIS TREŚCI

Prawda podstawą ideologii Solidarności - - Józef Lityński	22	■ Korespondencja: — z obozu — dwa listy do przyjaciół na zachodzie	
Zawodna broń słabych - - Karol Nowak	24	■ Wiersze ■ Pozostałe wiadomości	
Z POLSKI POZA CENZURĄ,	2	PRZEGLĄD PRASY	19
■ Wywiady: — Zbigniew Bujak i Wiktor Kulerski — Władysław Frasyniuk		CO ROBIMY	26
■ Listy Papieża Jana Pawła II do Lecha Wałęsy i Wojciecha Jaruzelskiego.		DLA SOLIDARNOŚCI NA ŚWIECIE	26
		OGŁOSZENIA	27

Grupy działania na rzecz
NSZZ „Solidarność” w
innych miastach Kanady

- Montreal
- Vancouver
- Calgary
- Edmonton

Polski Instytut Naukowy w Kanadzie (Montreal)

INSTYTUT | polishinstitute

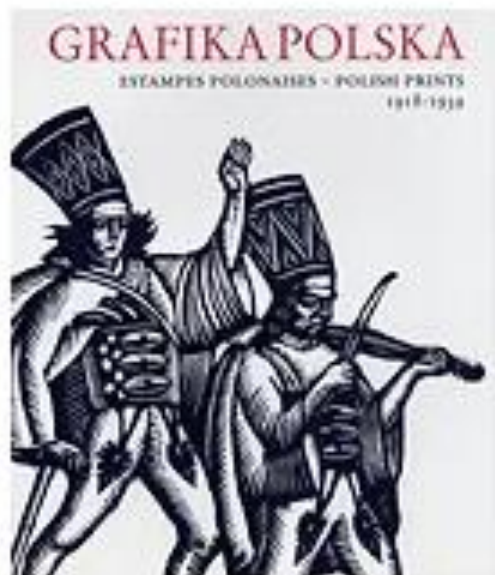
- 1943r. : Oddział Kanadyjski Polskiego Instytutu Naukowego w Nowym Jorku (Oskar Halecki)
  - Przy Uniwersytecie McGill
- Od 1976r. Polski Instytut Naukowy w Kanadzie
- Od 2016 r. nowa siedziba (Biblioteka i Instytut Polski)
- Biblioteka od 1944r. (48 tys. pozycji; 15 tys. w katalogu McGill)
- Zbiera Polonica (białe kruki np. „Parady” ilustrowany dwutygodnik 1943-1947: Kair, Neapol, Rzym)
- Członek Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie

[Stala Konferencja Muzeów Archiwów i Bibliotek na Zachodzie \(mabpz.org\)](http://Stala_Konferencja_Muzeow_Archiwow_i_Bibliotek_na_Zachodzie (mabpz.org))

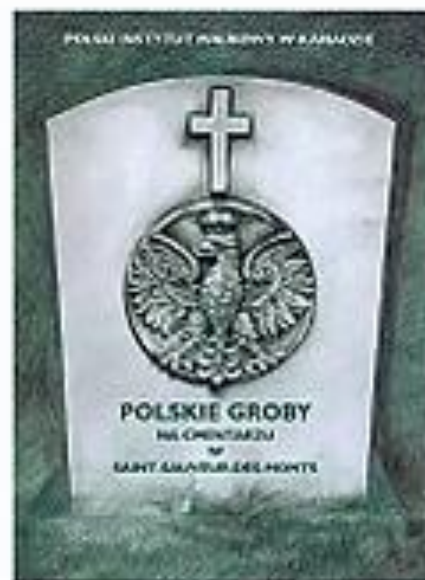

Publikacje Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie

- niektóre zdigitalizowane

Grafika Polska - Estampes polonaises - Polish Prints, 1999

"Polskie groby na cmentarzu w St-Sauveur", 2002

Tadeusz Romer, 1894-1978. From the Crash of Empires and Poland's Rebirth to the Dawn of Solidarność, conference proceedings, 2021

Kanadyjsko-Polski Instytut Badawczy (Toronto)

Utworzony w 1956r.

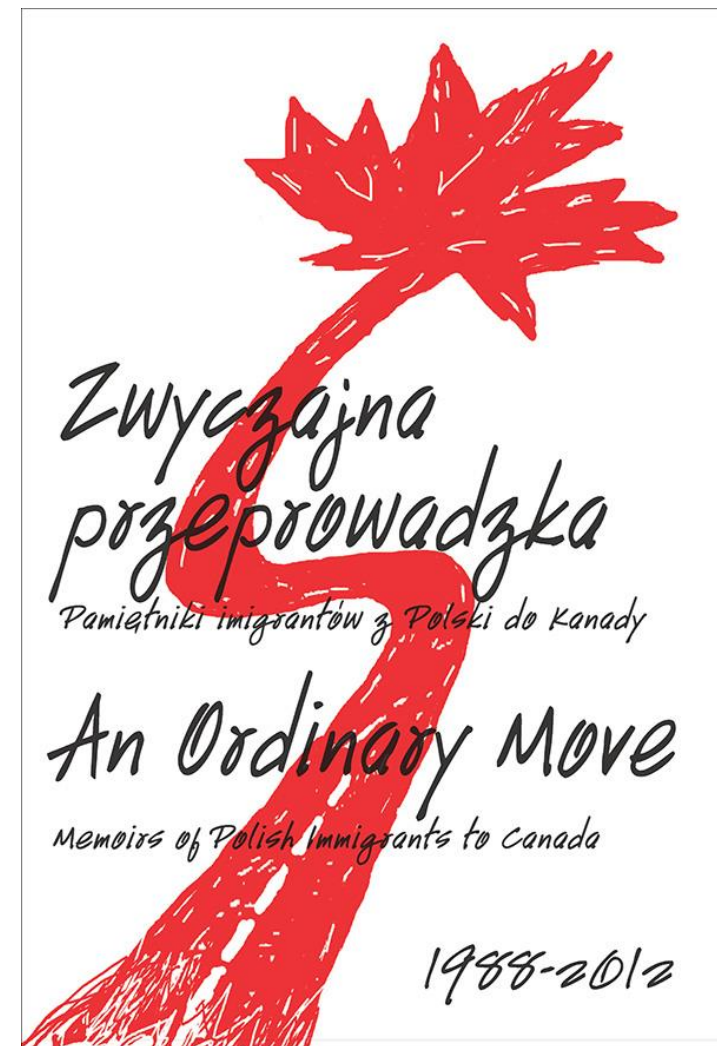
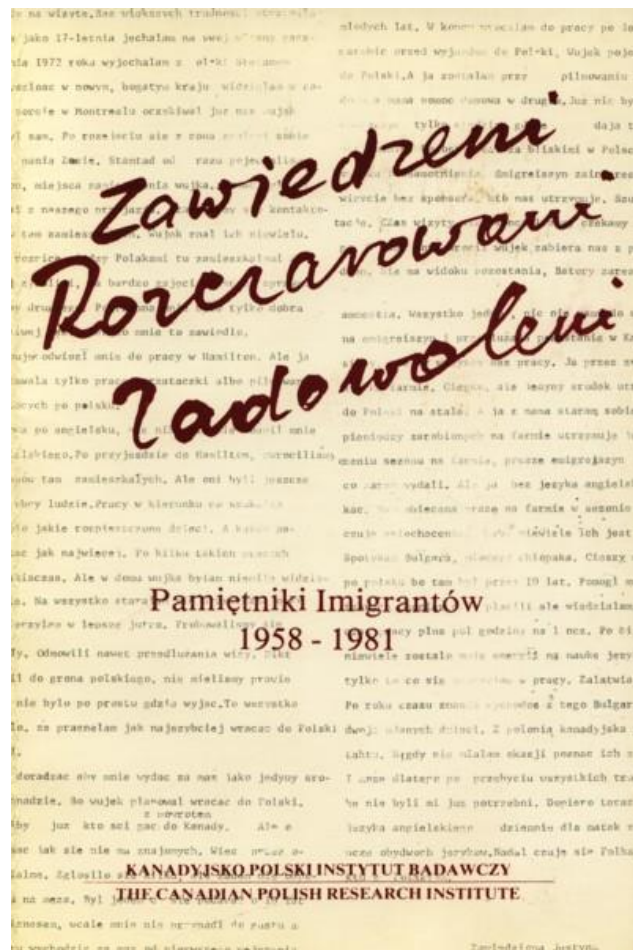
- afiliowany przy ZG Kongresu Polonii Kanadyjskiej
- 2013/14 niezależny (bejsment parafii St. May's)

Cataloguing

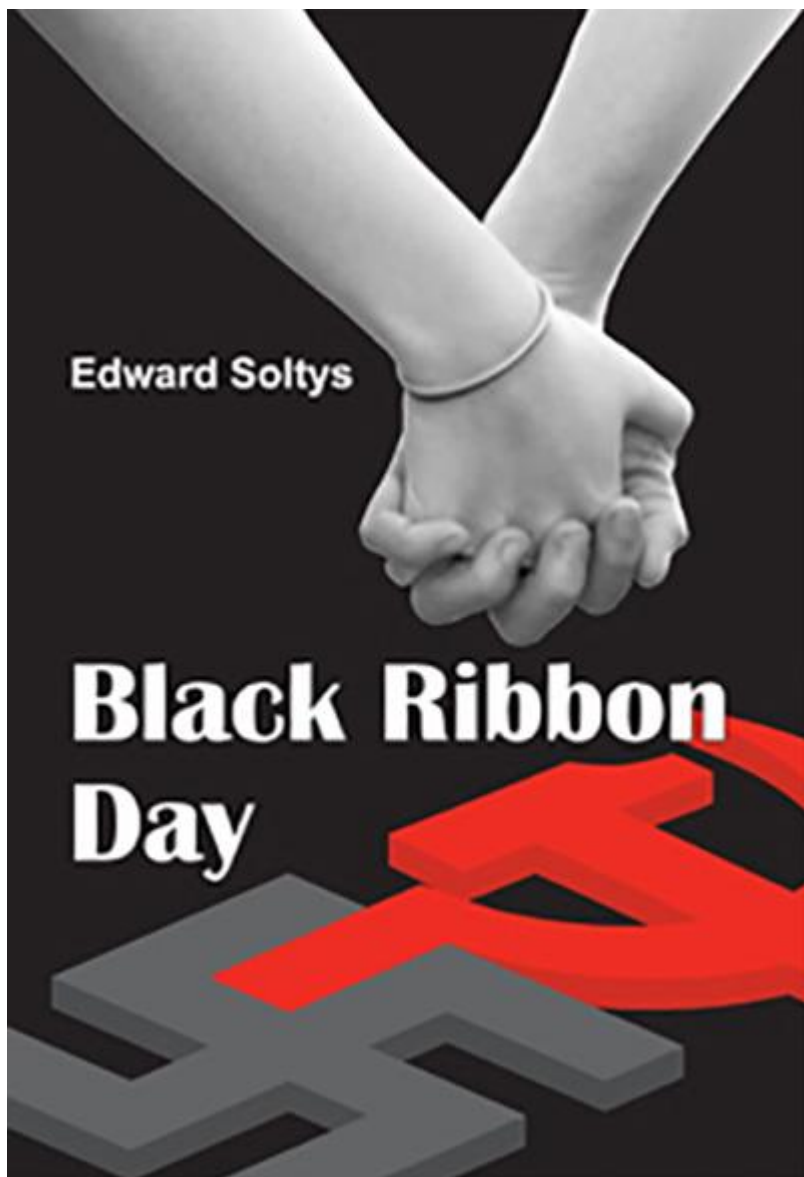

Pamiętniki

Dzień Czarnej Wstążki

(książka opublikowana w 1999 r.)
ruch protestu
przeciw paktowi Robentrop-Mołotow
(zapoczątkowany przez Markusa Hesse
z Estonian Central Council of Canada;
1989r. – łańcuch w krajach bałtyckich;
2008r. : Unia Europejska

[The Canadian Polish Research Institute – Collecting and preserving the history, culture, and development of the Polish group in Canada \(thecpri.org\)](http://thecpri.org)

[About us](#) ▾

[News & Events](#)

[Collections](#) ▾

[Our Publications](#) ▾

[Support us](#) ▾

[Contact](#)

[Shop](#)

Your Exploration of Polish Canadian *Heritage* begins here...

Welcome to The Canadian Polish Research Institute.

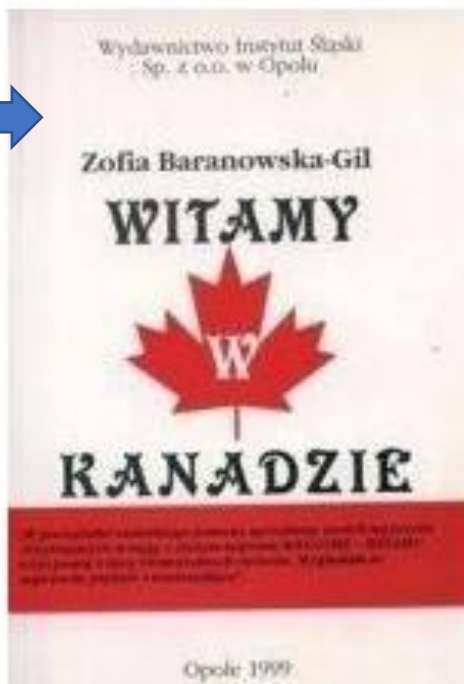
Search...

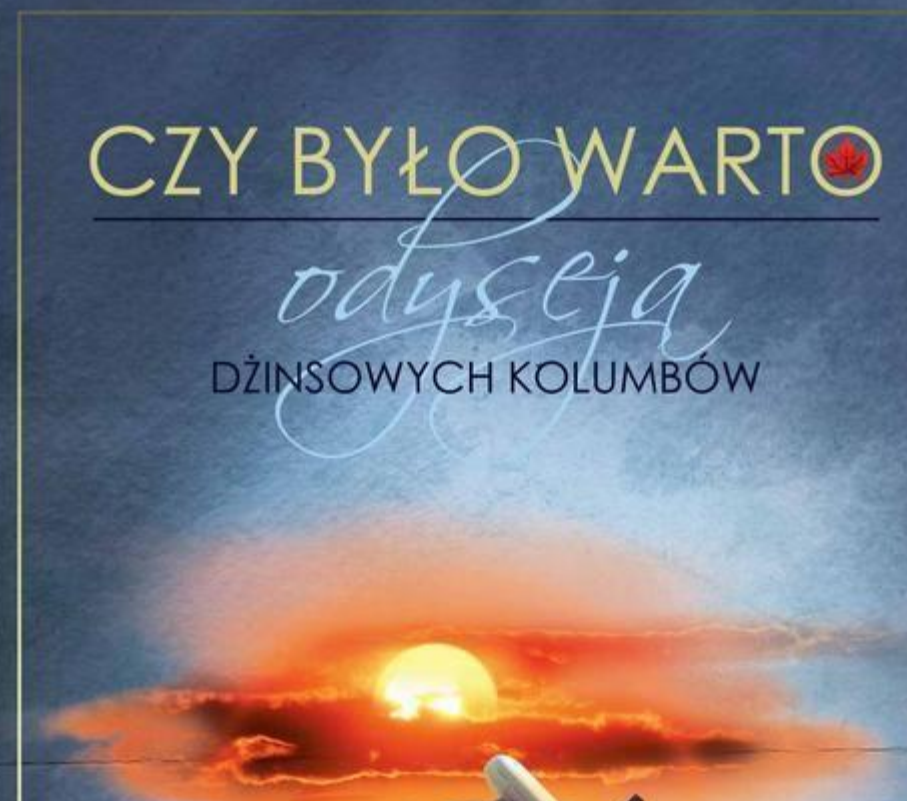
przez Grecję

przez Belgrad

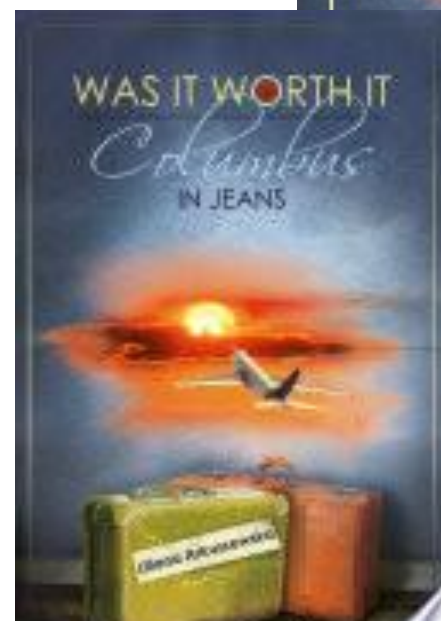
**PRZODEM
DO OKNA**

Liliana Arkuszewska,
Czy było warto.
*Odyseja dzinsowych
Kolumbów*, Novae Res
2012; [ss. 508]

*

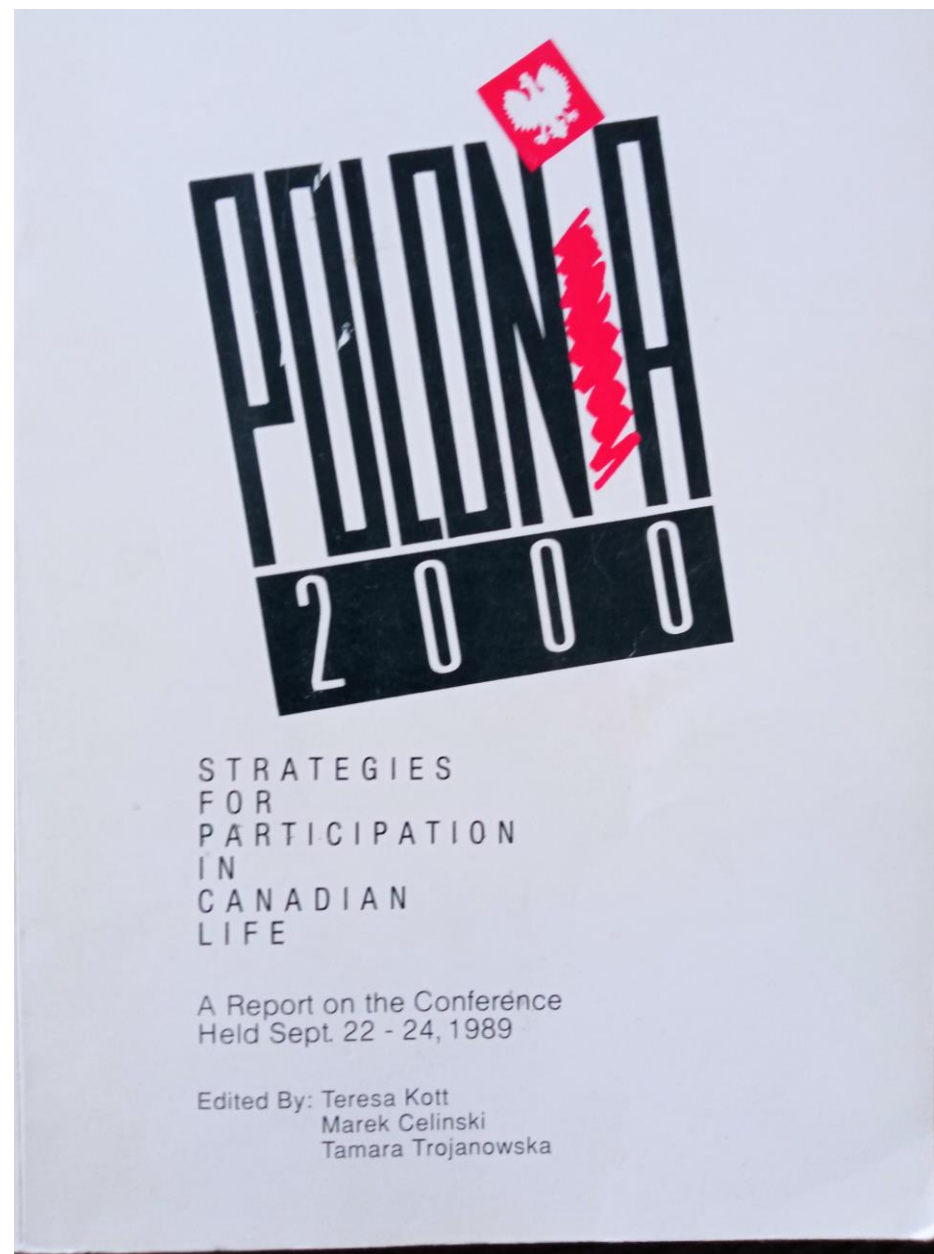
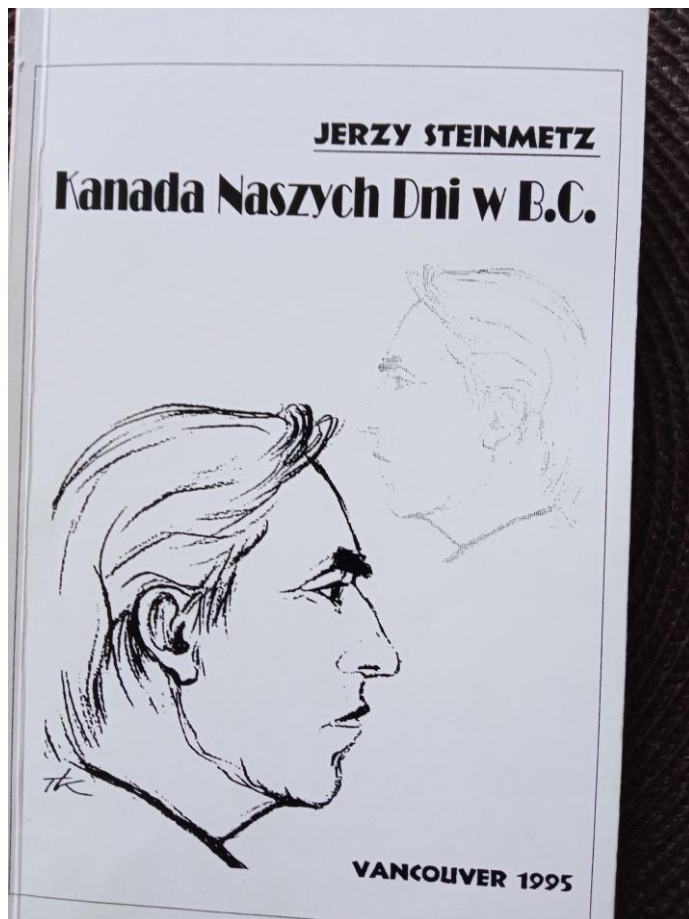
Trubadur Publishing
2019

novaere

Inne (druki, literatura, wiersze)

Polski Fundusz Wydawniczy w Toronto

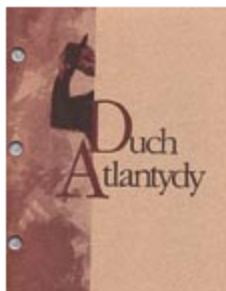
Polski Fundusz Wydawniczy

Ostatnia powieść znanego pisarza, poświęcona australijskiej Polonii. Książka ukazała się już po śmierci autora i – podobnie jak jego poprzednie pozycje m. in.: *Atlantyda. Opowieść o Wielkim Księstwie Bałaku*, *Towarzysze z bezpieczeństwa* czy *Emigrancka opowieść* wyróżniona nagrodą H. Naglerowej – spotkała się żywym przyjęciem krytyki i czytelników.

Andrzej Chciuk *Trzysta miesięcy*. Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie, Toronto 1983, s. 308.

Cena \$15.00. Nakład wyczerpany.

Bibliofilsko wydana sztuka znanego pisarza, której akcja rozgrywa się w polskiej dzielnicy Toronto. Jej bohaterami są przedstawiciele różnych narodowości. We wstępie tej wysmakowanej edytorsko książki autor pisze: „*Duch Atlantydy* świadomie skojarzyłem z duchem Jałty. Zauważyłem bowiem, że wciąż się snuje dopadając nas w różnych miejscach. Mnie nawiedzał i w Toronto, i w San Diego. Tutaj, na tym kontynencie, zrozumiałem, że się od niego nie uwolnię”.

Jarosław Abramow-Newerly *Duch Atlantydy*. Sztuka w dwóch częściach. Redakcja, przypisy i tłumaczenia Krzysztof Zarzecki, ilustracje Tadeusz Biernot i Ryszard Szurkowski, opracowanie graficzne Ryszard Szurkowski, Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie, Toronto 1994, s. 152 plus zdjęcia i biografie autora i obu artystów.

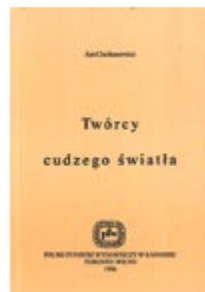
Cena \$ 20.00

Książka-dokument. Autorzy przedstawiają dwa wydarzenia artystyczno-kulturalne z życia polskiej diaspory w Kanadzie: działającą w latach 50. ubiegłego wieku Konfraternię Artystyczną „Smocza Jama” (Adam Tomaszewski) i Teatr Polski, który święcił swe triumfy w latach 70. (Irena Habrowska-Jellaczyc). Pozycja bezcenna dla każdego badacza historii polskiej społeczności w Kanadzie.

Irena Habrowska-Jellaczyc, Adam Tomaszewski *Ze sceny i estrady*, Polski Fundusz Wydawniczy 1987, s. 268.

Cena \$10.00. Nakład wyczerpany.

Oparta na unikalnych dokumentach opowieść o potomkach polskich rodów rycerskich, osiadłych na wschodnich rubieżach I Rzeczypospolitej. Specyficzna sytuacja geopolityczna, w jakiej się znaleźli sprawiła, że działalnością ich chlubiła się Rosja, a później ZSRR - stali się więc „twórcami cudzego światła”.

Jan Ciechanowicz *Twórcy cudzego światła*, Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie, Toronto-Wilno 1996, s. 401.

Cena \$ 12.00. Nakład wyczerpany.

Niepublikowany dotychczas poemat Waław Iwaniuka ma wyraźny tok narracyjny. Jak pisze autor posłowia: „Daleki od wieloznaczności czy niedopowiedzeń, przedstawia historię sfingowanego procesu pewnego domniemanego Zdrajcy. Oczywiście procesu politycznego, którego realia niewątpliwie odwołują się do wydarzeń z historii Polski Ludowej, a szerzej całego bloku państw będących we władaniu sowieckim”.

Waław Iwaniuk *Sąd*, Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie & Mordellus Press, Toronto-Berlin 1999, posłowie-nota: dr Jan Wolski, s. 40.

Cena \$25.00. Nakład wyczerpany.

Ze wstępu Jana Wolskiego: „*Sceny sądowe, czyli nasi w Kanadzie* należałoby określić mianem poematu. Tych osiem części łączy osoba narratora, ujawniającego się w ostatnim wierszu tłumacza sądowego. On to relacjonuje własne doznania i refleksje. A są nimi epizody z konkretnej rzeczywistości polskich emigrantów w Kanadzie, którym zdarzyło się – z różnych powodów – trafić przed oblicze sądu”. Poemat jest równocześnie ważnym fragmentem biografii poety, który był tłumaczem sądowym.

Waław Iwaniuk *Sceny sądowe czyli nasi w Kanadzie*, Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie, Toronto-Berlin 1997, s. 20.

Cena \$20.00. Nakład wyczerpany.

Tom *Młodzież Andersa* mówi o wyjątkowych doświadczeniach parotysięcznej grupy młodzieży i dzieci obojga płci, której w 1942 roku udało się opuścić Związek Sowiecki wraz z oddziałami Wojska Polskiego pod dowództwem gen. Władysława Andersa. Była to zaledwie część kilkuset tysięcy rzeszy polskiej młodzieży, która przeżyła piekło na ziemi. Zesłana z rodzinami w głąb Związku Sowieckiego na początku 1940 roku, została skazana na katorżniczy los w obozach pracy i kolchozach, bez nadziei na przeżycie i powrót do stron rodzinnych. Bogato udokumentowana książka przedstawia losy tej młodzieży na „niehumanitarnej ziemi”, jej ewakuację do Iranu, wędrówki po Środkowym Wschodzie i kilkuletnie zadomowienie w Palestynie i Egipcie. Po okresie początkowych trudności, dowództwo WP zorganizowało szereg szkół męskich i żeńskich o różnych układach i poziomach kształcenia. Monografia prof. Radeckiego przynosi opis tych szkół oraz przedstawia życie obozowe i pozaszkolne junaków i junaczek podczas ich pobytu na Środkowym Wschodzie w latach 1942-1947. Warto w tym miejscu wspomnieć, że ta żywo, barwnym językiem napisana książka wyszła spod pióra byłego junaka, jest więc relacją powstałą w dużej mierze z autopsji.

Prasa

- „Czas”

[CZAS-POLISH TIMES, 1980-12-20 | digitalcollections.lib.umanitoba.ca](https://digitalcollections.lib.umanitoba.ca/CZAS-POLISH%20TIMES,1980-12-20)

- „Związkowiec” (NLAC, MHSO, Biblioteka Jagiellońska, KUL)
- „Głos Polski – Gazeta Polska”
- „Kronika Tygodniowa” (komplet: Biblioteka Narodowa w Warszawie)

- W latach 80. i 90. eksplozja nowych tytułów

ALLIANCER
Semi-Weekly
Published in the Polish Language
by Toronto and Dundas
Polish Alliance Press Ltd.
1488 Bloor St. West
Toronto, Ontario - Canada
MAP 442
Tel: (416) 593-2929
523-5845
NR 1
TORONTO - WTOREK, 8 STYCZNIA (January) 1982 r.
Cena egzemplarza 42¢

"WYCHOWAŁA" POLSKIE POKOLENIE

Panorama tygodnia w Polsce

PIANI SĄDZYCI z ZOMO. Wyjeżdżają na jurorczy w celu uczestnictwa w Czwartej Tędnicy i o całym tygodniu będą w Warszawie. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

"Solidarność" zesza w podziemiu. Kraj stawia opór

WYKONAWCY PROSI O AZYL W KANADZIE. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Sanjke Reagana wobec Sowietów

ODPOWIEDZIALNY ZA REPERE W POLSCE. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wrona Orła

WYKONAWCY PROSI O AZYL W KANADZIE. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

MIMO STANU WOJENNEGO

POŁACZYĆ SIĘ NA STALE Z BLISKIMI W KANADZIE. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Posłanie noworoczne Juliana Dobranowskiego

PREZESA ZPWK DO CZŁONKÓW ZWIĄZKU POLAKÓW W KANADZIE. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Czas dorosnąć, Pierre!

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

TYCIE WRACA DO NORMY

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

OD WYDAWNICTWA

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

PIERŚCIEN WOJSKA

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

LIWY AKWORYT

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

LIWY AKWORYT

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

BRATERTWO TOLERANCJA OŚWIATA
Ośrodek
Szkoła podstawowa
Wydawca: 2 raz w tygodniu
Klasy od Polki w Kanadzie

TEL. 593-2929

Polish Canadian Weekly
No. 1 TORONTO 30 APRIL, 1981

Deo Gratias...

TELEFONEM Z WARSZAWY

W grudniu tego 3 Maja odamy w cztery tygodnie pismo będące w tygodniku opartym w znaczący mierze na wywiadach z Nizialnymi Samorządowymi Związkami Zawodowymi - Tygodnik "Solidarność".

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego. Wskazywanie na ich polityczną rolę w społeczeństwie polskim przez Jaruzelskiego.

Contenu archivé

Ce contenu Web archivé demeure en ligne à des fins de consultation, de recherche ou de tenue de documents. Il ne sera pas modifié ni mis à jour. Le contenu Web archivé sur Internet n'est pas assujéti aux normes applicables au Web du gouvernement du Canada. Conformément à la Politique de communication du gouvernement du Canada, vous pouvez demander de recevoir ce contenu sous d'autres formats à la page [Contactez-nous](#).

Périodiques polonais publiés au Canada accessibles à BAC, 1908- 2005 : bibliographie analytique

Mars 2005

- 52 strony / 92 pozycje
-- część na mikrofilmach
- [ANNOTATED BIBLIOGRAPHY \(collectionscanada.gc.ca\)](http://collectionscanada.gc.ca)

29. *Polish Express / Express Polski*

AMICUS No. 6879873   Serial

Published: Biweekly (irregularly) in Toronto, March 11, 1984 - May 8, 1992?

Publisher: Alexander Pruszyński

Editor: March 11, 1984 - Dec. 4, 1985 No editor listed
                    Xmas Dec. 1985 No. 42 - Jan. 30, 1987 Magda Gordon
                    Feb. 12, 1987 No. 63 - (July 12, 1987) No editor listed
                    Aug. 20, 1987 - Feb. 3, 1988 Zbigniew Bełz
                    Feb. 19, 1988 - Feb. 26, 1991 Elżbieta Gawlas
                    March 12, 1991 - (Aug. 14, 1991) Alexander Pruszyński

Text: In Polish

Continues: *Polish Weekly Express*, AMICUS No. 5560090

Information included:

- News from Poland, Canada and the world
- Social and political articles
- Solidarność news and reprints
- Names of political prisoners in Poland in 1980s
- Entertainment, variety, arts, commentaries, interviews
- Community news

31. *Pielgrzym*

Czasopismo Katolików Polskich / Polish Catholic Magazine

AMICUS No. 9044607   Serial

Published: Monthly in Toronto, June 1984

Publisher: Polish-Canadian Catholic Group

Editor: (June 1996) - Jan./Feb. 1997 Editorial committee
                    March 1997 - Nov. 1999 Maria Wojtczak
                    Dec. 1999 - (July/Aug. 2001) Editorial committee

Text: In Polish

Notes: Sponsored by the Canadian Conference of Polish Priests

Information included:

74. *SPK w Kanadzie*

AMICUS No. 121406

Serial

Published: Quarterly in Toronto, April 1962

Publisher: Polish Combatants' Association in Canada

Editor: (Jan. 1994) - Jan. 2002 Mieczysław Szczeciński
April 2002 - April 2003 Bernard Wiśniewski
July 2003 - (Sept. 2004) Janusz Pietrus

Text: In Polish; some English

Notes: Organ Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Kanadzie / Polish Combatants' Association in Canada

Information included:

- Organization news, announcements and reports
- Personal stories
- Names of sought individuals; having been decorated
- Obituaries

[SPK Canada - Biuletyn SPK](#)

[SPK - Ottawa \(spkottawa.ca\)](#)

[SPK St.Catharines \(spkstcatharines.ca\)](#)

[SPK kolo nr 18 Calgary - Historia SPK Calgary](#)

49. *Gazeta Montrealska*

AMICUS No. 13906019

Serial

Published: Semi-monthly/monthly in Montreal, 1993

Publisher: Piotr Deptuła

Editor: Iwona Słowinska

Text: In Polish

Notes: Only two issues available: Nov. 25, 1993 Vol.1 No. 5 and May 12 Vol. 1 No. 12

Information included:

- News from Poland, Canada and the world
- Community news
- Entertainment and sports
- Ads

41. *Nowy Kurier*

Polish-Canadian Independent Courier

AMICUS No. 8844394   Serial

Published: Semi-monthly/biweekly in Toronto, (May 11, 1989)

Publisher: (May 11, 1989) - June 8, 1989 Jolanta Cabaj
(June 28, 1989) - (June 21, 1992) Jolanta Cabaj, Stanisław Cabaj
(Jan. 1, 1996) - (Feb. 16, 1996) Jolanta Cabaj
(Jan. 1, 1998) - (July 1, 1999) Jolanta Cabaj
July 15, 1999 - (Oct. 15, 2001) Jolanta Kowalewska-Cabaj,
Zbigniew Koprowski

Editor: (May 11, 1989) - June 8, 1989 Jolanta Cabaj
(June 28, 1989) - (June 21, 1992) Jolanta Cabaj, Stanisław Cabaj
(Jan. 1, 1996) - (Oct. 15, 2001) Jolanta Cabaj

Text: In Polish

Continues: *Nowy Kurier Polsko-Kanadyjski*, AMICUS No. 10239806 and 7975946

Notes: Many issues between 1992 and 1997 are missing

Information included:

- News from Poland, Canada and the world
- Articles and interviews on social and political issues
- Variety, sport
- Ads

43. *Głos Polonii / Polonia Voice*

AMICUS No. 11031243   Serial

Published: Semimonthly/weekly in Winnipeg, June 15, 1991 - Feb. 6, 1993
Semimonthly June 15, 1991 - (July 2, 1992)
Weekly Sept. 5, 1992 - Feb. 6, 1993

Publisher: Tadeusz Sosnowski

Editor: June 15, 1991 - Nov 7, 1992 Mirek Bielewicz
Nov. 14, 1992 – Feb. 6, 1993 Tadeusz Sosnowski

Text: In Polish and English

Continues: *Polonia Voice/ Głos Polonii*, AMICUS No. 9725668

Continued by: *Polonia*, AMICUS No. 13037956

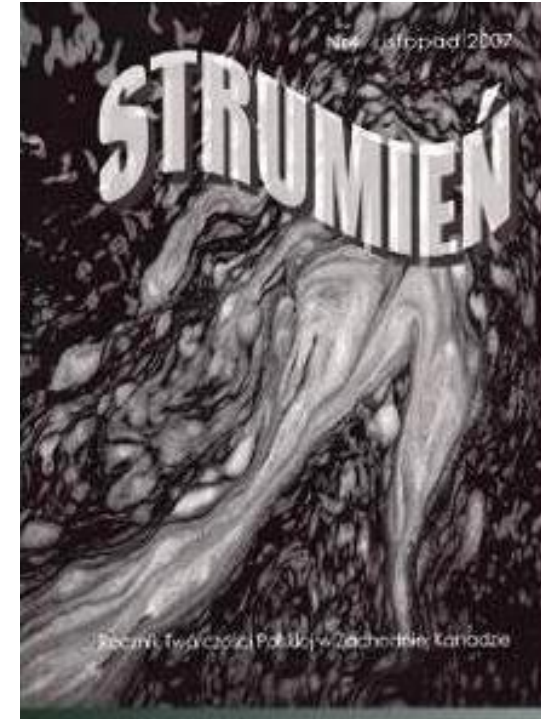
Information included:

- Political and social articles and essays
- Community news and announcements

- Dwujęzyczny kwartalnik społeczno-kulturalny
Edmonton, Alberta 1984-1987
(w redakcji: Edward Możejko,
Edward Zyman, Bogumił
Pacak-Gamelski

„Strumień” (1999-2012)
wydawany w Burnaby , BC
Rocznik twórczości polskiej z
zachodniej Kanady
(poezja, malarstwo, rzeźba,
fotografia, historia sztuki)

- [GAZETA dziennik Polonii w Kanadzie — Dziennik Polonii w Kanadzie \(gazetagazeta.com\)](http://gazetagazeta.com)

An advertisement for 'Gazeta Dziennik Polonii w Kanadzie' on a light yellow background. The word 'Gazeta' is written in a large, black, cursive font, with 'gazeta' in a smaller, black, sans-serif font above it. Below the title, there are two red-bordered boxes. The left box contains the text 'W naszej GAZECIE: PRZECZYTAJ co piszą o POLSCE' in white and black text. Below this box, the text 'POLONIUM News about Poland' is written in a black serif font. The right box contains the text 'W NASZEJ GAZECIE: ARCHIWUM SPRAW NAJCIEKAWSZYCH ARCHIWUM' in bold black text, with 'Feb 12, 2012' written below it in a smaller black font.

STRONY INTERNETOWE

CFMB 1280 AM

Montréal 13 listopada 2022

WŁĄCZ
RADIO

[Aktualności](#)

[O nas](#)

[Wywiady](#)

[Komentarze](#)

[Muzyka](#)

[Archiwum audycji](#)

[Nasze miasto](#)

[Polonia w Montrealu](#)

[Magazyn Panorama](#)

[Linki](#)

[Napisz do nas](#)

Archiwum audycji

Biuletyn Polonijny zakończył działalność w marcu 2019 roku.
Bieżące informacje z życia Polonii montrealskiej znajdziesz na
stronach [RADIA POLONIA CFMB 1280 AM](#) oraz [PANORAMY](#).

ARCHIWUM BIULETYNU POLONIJNEGO 1995 - 2019

Kontynuuj

1. Kliknij "Kontynuuj"
2. Aktywuj swoje konto
3. Uzyskaj dostęp do treści

Gry, Audiobooki,
Muzyka, Filmy

Znajdź wall-in-1 digitalcontent

[Strona główna](#)

[Felietony i artykuły](#)

[Archiwum](#)

[Montreal](#)

[Organizacje](#)

[Firmy](#)

[Listy od czytelników](#)

[Linki](#)

[Ogłoszenia](#)

[Redakcja](#)

Felietony

Komunikaty

PROMOCJA TRWA

OSTATNIA STANCA 1107 W TEN WIEKEND W KEF!

**ARCHIWUM
BIULETYNU POLONIJNEGO
1995 - 2019**

WYDANIE
ON-LINE

Compana

Compana to system stworzony
przez praktyków dla praktyków.

OTWÓRZ

[Strona główna](#) [Felietony i artykuły](#) [Archiwum](#) [Montreal](#) [Organizacje](#) [Firmy](#) [Listy od czytelników](#) [Linki](#) [Ogłoszenia](#) [Redakcja](#)

Archiwum

Wpisz poszukiwaną frazę

Szukaj!

Widziane z Montrealu - Michał Stefański

[CZYŻBY NOWA MIĘDZYNARODÓWKA?](#) - Luty 2019
[KTO NAPRAWIA - KTO PSUJE](#) - Grudzień 2018
[CZY RAZ NA STO LAT DA SIĘ BYĆ RAZEM?](#) - Listopad 2018
[ARIZONY NA MAJDAN - Z PRZESIADKĄ W GARWOLINIE](#) - Październik 2018
[SĄDNY DZIEŃ TU I TAM](#) - Wrzesień 2018
[4 CZERWCA 1989 R. - ŁADNA HISTORIA!](#) - Lipiec 2018
[PANI PORUCZNIK I SENATOR](#) - Czerwiec 2018
[OD GUTENBERGA DO ZUCKERBERGA](#) - Maj 2018
[OTWARTOŚĆ GRANIC NASZEJ PIASKOWNICY](#) - Kwiecień 2018
[RZECZYWISTOŚCI RÓWNOLEGŁE](#) - Marzec 2018
[DWIE REKONSTRUKCJE](#) - Luty 2018
[MONTREAL Z DWÓCH PERSPEKTYW](#) - Grudzień 2017
[KATALONIA PO RAZ DRUGI](#) - Listopad 2017
[REFORMATORZY I MARZYCIELE](#) - Październik 2017
[KTO WINIEN?](#) - Wrzesień 2017
[M.Ż.G.S.R.](#) - Lipiec 2017
[NIXON, TRUMP I "IMPEACHMENT"](#) - Czerwiec 2017
[ADMINISTRATORZY, PRZYWÓDCY I ... MISJONARZE](#) - Maj 2017
[DŁUBIĄC W ARCHIWALIACH](#) - Kwiecień 2017
[KOLONIZACJA, WOLNOŚĆ SŁOWA I KOZA](#) - Marzec 2017
[NA MANOWCACH "POSTPRAWDY"](#) - Luty 2017
[BUNT "NIEPOTRZĘBNYCH"](#) - Grudzień 2016
[DWA ŚWIATY - DWÓCH DONALDÓW](#) - Listopad 2016
[NOWE MANIERY, STARE ZAGROŻENIA](#) - Październik 2016
[CZYTANIE ZE ZROZUMIENIEM](#) - Wrzesień 2016
[REFORMATORZY A KWESTIA WODNA](#) - Lipiec 2016
[ZNAK NASZYCH CZASÓW](#) - Czerwiec 2016
[CZY JEST POWRÓT DO WERSALU?](#) - Maj 2016
[CZY NAS LUBIĄ - CZY MOŻE NIE?](#) - Kwiecień 2016
[TUTSI, HUTU I MY](#) - Marzec 2016
[POTRZEBA MĘSKIEJ DECYZJI](#) - Luty 2016
[MIĘDZY MŁOTEM A KOWADŁEM](#) - Grudzień 2015
[WIEJE NA ROZDROŻU](#) - Listopad 2015

PANORAMA

KWARTALNY MAGAZYN POLONII MONTREALSKIEJ

LE MAGAZINE DE LA COMMUNAUTÉ POLONAISE À MONTRÉAL - THE ONLY POLISH COMMUNITY MAGAZINE IN MONTREAL

Start Od redaktora Wydanie PDF Polonia Świat polityki Biznes Wokół życia Kultura Galeria Historia Dookoła świata Lifestyle Radio Polonia Redakcja

Od redaktora

Szanowni Czytelnicy,

"Im szybciej wrócimy do życia kulturalnego, tym szybciej wróci normalność" usłyszałam nie tak dawno z ust jednego z montrealskich artystów. Ta normalność wraca coraz śmielej, mimo pomruków różnych specjalistów, że jesienią wróci także kolejna odmiana wirusa, który "zamknął" świat w marcu 2020 roku. Normalność na polonijnym podwórku wróciła w postaci kilku, udanych wakacyjnych spotkań na Polskiej Farmie Hinchinbrooke, Polskiego Pikniku, który odbył się 18 czerwca w Parku Jeanne-Mance gromadząc liczną publiczność, podziwiającą i oklaskującą występy znamienitych artystów delektując się smakowitymi daniami kuchni polskiej.

Komunikaty

Marché de Noël
Kiermasz świąteczny
Bazaar
Décembre 3 Grudzien 2022
10:00 - 19:00
685, 8e Avenue, Lachine,
QC, H8S 3B4

Cadeaux de Noël, artisanat, objets de seconde main, mets traditionnels polonais sur place.
Prezenty świąteczne, arcydzieła ręczne, rzeczy z drugiej ręki, tradycyjna kuchnia polska na miejscu.
Christmas gifts, hand masterpieces, second hand things, traditional Polish food on site.
Zapraszamy
Bienvenue

Najnowsze artykuły

POLONIA W KANADZIE I NA ŚWIECIE

Czcząc pamięć zmarłych - Stefan Władysiuk

Biblioteka Polska w Montrealu i jej darczyńcy - S. Władysiuk

Wywiad z Witoldem Dzielskim - Ambasadorem RP w Kanadzie

Czy Józef Piłsudski odwiedził Montreal? - Stefan Władysiuk

Jezioro Gopło w Québecu - Stefan Władysiuk

Pożegnanie z Radio Polonia - Bożena Szara

Infolinia Kanada - Serwis dla polskich seniorów

Zapiski ostatniego dziedzica z Mokrska - Stefan Władysiuk

Zasłużeni dla Polonii - Leszek i Krystyna Chełmińscy

Pamiętnik liryczny - Katarzyna Szrodt

"Świadkowie Historii" z Kanady

Wspomnienie o Kazimierzu Stańczykowskim - Stefan Władysiuk

Krótką historią Związku Weteranów Polskich - Józef P. Foltyn

Wizyta kardynała z żelaznej kurtyny - Stefan Władysiuk

Polska Fundacja Społeczno-Kulturalna w Québecu

Montrealski laureat Orderu Uśmiechu - Stefan Władysiuk

67 lat pracy Komitetu Pomocy Dzieciom Polskim - K. Zaraś

Zapomniana tragedia - Stefan Władysiuk

Polscy artyści plastycy w Kanadzie - Katarzyna Szrodt

O'KANADO! CZYLI ZMAGANIA LEKARZA EMIGRANTA

Dzisiaj fragment książki doktora Jerzego Pawlaka "O' Kanado! czyli zmagania lekarza emigranta". Książkę można nabyć w sklepie Polsat.

[Polish Winnipeg - Polonijny Biuletyn Informacyjny w Winnipegu](#)

205 numerów (do 2007 do 2012 roku)

Archiwum, ponad 70 wywiadów, filmy [?]

red. Bogdan Fiedur

nr. 066, 19 03.2009 i kolejne